राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग
सिंहदरबार, काठमाण्डौ।

आर्थिक वर्ष २०८३/८४ मा प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा कोशी प्रदेश सरकारलाई गरिएको सिफारिस।

सिफारिस मितिः २०८२/१२/३०

१. पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानको धारा ५६ ले सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको रहने र धारा ५७ ले तीनवटै तहका सरकारका बीचमा राज्यशक्तिको बाँडफाँटको व्यवस्था गरेको छ। धारा २३२ ले तहगत सरकार बीचको सम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित हुने व्यवस्था सुनिश्चित गरेको छ। अन्तर-सरकारी वित्तीय सम्बन्धको महत्वपूर्ण अवयवको रूपमा अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण रहेको छ भने अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणको महत्वपूर्ण माध्यमको रुपमा वित्तीय समानीकरण अनुदान रहेको छ।

स्थानीय सरकारबीचमा रहने भौगोलिक तथा जनसाङ्ख्यिक विविधता र आर्थिक, सामाजिक तथा भौतिक विकासको असमानता जस्ता अवयवहरूले स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्व परिचालन क्षमता बीचमा असमानता रहन्छ। यस्तो परिस्थितिमा स्थानीय सरकारको खर्च आवश्यकता र राजस्व क्षमता बीचको वित्तीय अन्तरलाई न्यूनीकरण गर्न नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई अनुदान दिनुपर्ने संवैधानिक एवम् कानूनी प्रवन्ध रहेको छ।

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ८ को उपदफा (२) ले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठेको राजस्वलाई प्रदेशले प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानून बमोजिम यस आयोगको सिफारिसमा वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नुपर्ने कानूनी व्यवस्था गरेको छ। राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (क) मा प्रदेश कानून बमोजिम प्रदेशले स्थानीय तहलाई दिने वित्तीय समानीकरण अनुदानका सम्बन्धमा प्रदेशलाई सिफारिस गर्ने काम, कर्तव्य र अधिकार यस आयोगको रहेको छ। उल्लिखित कानूनी व्यवस्थाको आधारमा यस आयोगले प्रदेश सरकारबाट सम्बन्धित प्रदेशका स्थानीय सरकारलाई आ.व. २०८३/८४ मा हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरेको छ।

२. सिफारिस सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था

२.१ नेपालको संविधानको धारा ६० को उपधारा (३) र (५)।

२.२ **राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४** को दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (क) एवम् दफा १६ को उपदफा (१) र (३)।

२.३ **अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४** को दफा ८ को उपदफा (२), दफा १८ को उपदफा (३)।

२.४ **कोशी प्रदेशको प्रदेश वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७५** को दफा ४ को उपदफा (१) र (२)।

३. तथ्याङ्कको स्रोत र भार गणना विधि

आर्थिक वर्ष २०८३/८४ मा प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण निर्धारण गरी सिफारिस गर्दा प्रयोगमा ल्याइएका तथ्याङ्क र सोको स्रोत तालिका नं. १ मा उल्लेख गरिएको छ। सम्बन्धित सूचक र उपसूचकबीचको एकिकृत भार गणना विधि र प्रकृया आयोगबाट विभिन्न मितिमा वित्तीय समानीकरण अनुदानको सिफारिसमा प्रयोग भए बमोजिम गरिएको छ।

तालिका नं. १

सिफारिसमा प्रयोग गरिएको तथ्याङ्कको स्रोत

क्र.सं.	सूचक	तथ्याङ्कको स्रोत
१.	जनसङ्ख्या	राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
२.	क्षेत्रफल (भूगोल)	नेपाल राजपत्र
३.	मानव विकास सूचकाङ्क	नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०२०, राष्ट्रिय योजना आयोग
४.	स्थानीय सरकारमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता सूचकाङ्क	राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट गरिएको अध्ययन (२०७६)
५.	पूर्वाधार विकास ५.१ सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच) ५.२ खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच) ५.३ सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता) ५.४ शहरीकरणको अवस्था ५.५ विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच) ५.६ सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच)	५.१ सडक विभाग,भवन तथा शहरी विकास विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विकास विभाग (२०१८) ५.२ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ ५.३ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ ५.४ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ ५.५ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ ५.६ राष्ट्रिय जनगणना २०७८
६.	खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता	राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट गरिएको अध्ययन (२०७५)

४. अनुदान सिफारिस गर्ने लिइएका आधार (सूचक) र ढाँचा (भार प्रतिशत)

प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदान निर्धारण गर्दा न्यूनतम अनुदान, सुत्रमा आधारित अनुदान र कार्य सम्पादन मूल्याङ्कनमा आधारित अनुदानका रूपमा

वर्गीकरण गरिएको छ। सोको लागि देहाय बमोजिमका सूचक र भार प्रयोग गरिएको छ।

४.१ न्यूनतम अनुदान

४.१.१ जनसंख्याको आधार र सो बमोजिम हस्तान्तरण हुने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण

जनसङ्ख्याको आधारमा हस्तान्तरण हुने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदानको रकम सम्बन्धी विवरण तालिका नं. २ मा समाबेश गरिएको छ।

तालिका नं. २

जनसङ्ख्याको आधारमा हस्तान्तरण हुने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण

क्र.सं.	जनसङ्ख्या	अनुदान रकम (रु.हजारमा)
१	१०, ००० भन्दा कम	८००
२	१०, ००० देखि २०, ००० भन्दा कम	८८०
३	२०, ००० देखि ३०, ००० भन्दा कम	९६०
४	३०, ००० देखि ४०, ००० भन्दा कम	१०४०
५	४०, ००० देखि ५०, ००० भन्दा कम	११२०
६	५०, ००० देखि ६०, ००० भन्दा कम	१२००
७	६०, ००० देखि ७०, ००० भन्दा कम	१२८०
८	७०, ००० देखि ८०, ००० भन्दा कम	१३६०
९	८०, ००० देखि ९०, ००० भन्दा कम	१४४०
१०	९०, ००० देखि १, ००, ००० भन्दा कम	१५२०
११	१, ००, ००० देखि १, १०, ००० भन्दा कम	१६००
१२	१, १०, ००० देखि १, २०, ००० भन्दा कम	१६८०
१३	१, २०, ००० देखि १, ३०, ००० भन्दा कम	१७६०
१४	१, ३०, ००० देखि १, ४०, ००० भन्दा कम	१८४०
१५	१, ४०, ००० देखि १, ५०, ००० भन्दा कम	१९२०
१६	१, ५०, ००० देखि १, ६०, ००० भन्दा कम	२०००
१७	१, ६०, ००० देखि १, ७०, ००० भन्दा कम	२०८०
१८	१, ७०, ००० देखि १, ८०, ००० भन्दा कम	२१६०
१९	१, ८०, ००० देखि १, ९०, ००० भन्दा कम	२२४०
२०	१, ९०, ००० देखि २, ००, ००० भन्दा कम	२३२०
२१	२, ००, ००० वा सो भन्दा बढी	२४००

४.१.२ क्षेत्रफलको आधार र सो बमोजिम हस्तान्तरण हुने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण

क्षेत्रफलको आधारमा हस्तान्तरण हुने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम सम्बन्धी विवरण तालिका नं. ३ मा समाबेश गरिएको छ।

तालिका नं. ३

क्षेत्रफलको आधारमा हस्तान्तरण हुने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण

क्र.सं.	क्षेत्रफल	अनुदान रकम (रु.हजारमा)
१	१०० वर्ग कि.मि. सम्म	४५०
२	१०० वर्ग कि.मि. भन्दा बढी २०० वर्ग कि.मि.सम्म	६७५
३	२०० वर्ग कि.मि. भन्दा बढी ३०० वर्ग कि.मि.सम्म	९००
४	३०० वर्ग कि.मि. भन्दा बढी ४०० वर्ग कि.मि.सम्म	११२५
५	४०० वर्ग कि.मि. भन्दा बढी	१३५०

४.२ सूत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदान

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) र उपदफा (३) मा रहेको प्रावधान बमोजिम प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण हुने सुत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम निर्धारण गरिएको छ। यस प्रयोजनको लागि कायम गरिएको विस्तृत आधार र ढाँचा तालिका नं. ४ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. ४

सुत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदानको निर्धारणका लागि कायम गरिएको आधार र ढाँचा

क्र.सं.	सूचक/उपसूचक	उपसूचकको भार प्रतिशत	सूचकको भार प्रतिशत
१.	मानव विकास सूचकाङ्क		१०
२.	आर्थिक सामाजिक असमानता		५
३.	पूर्वाधार विकासको अवस्था		१५
	३.१ सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच)	३५	
	३.२ खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच)	१५	
	३.३ सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता)	१५	
	३.४ शहरीकरणको अवस्था	१५	
	३.५ विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच)	१०	
	३.६ सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच)	१०	
४.	खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता		७०
	जम्मा		**१००**

४.२.१ आधार तथा ढाँचाको विश्लेषण

अ. मानव विकास सूचकाङ्क

सन् २०२० मा प्रकाशित नेपाल मानव विकास प्रतिवेदनको तथ्याङ्कलाई यस सूचकमा प्रयोग गरिएको छ। सो प्रतिवेदनले राष्ट्रिय तहको अतिरिक्त प्रदेश तहसम्मको मानव विकास सूचकाङ्क प्रकाशन गरेको भए तापनि स्थानीय तहगत रूपमा त्यस्तो सूचकाङ्क उल्लेख गरेको छैन। ऐनको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्ने क्रममा स्थानीय तहगत रूपमा नै मानव विकास सूचकाङ्क आवश्यक पर्ने हुँदा सो प्रतिवेदनमा उपलब्ध प्रादेशिक, भौगोलिक तथा शहरी र ग्रामीण सूचकाङ्क समेतलाई आधार बनाएर सबै स्थानीय तहको मानव विकासको प्रतिविम्बित (Indicative) सूचकाङ्क विकास गरी प्रयोगमा ल्याइएको छ। कुल भार मध्ये मानव विकास सूचकाङ्कलाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

आ. आर्थिक सामाजिक असमानता

आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्क सम्बन्धमा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता मापन गर्नका लागि आर्थिक, सामाजिक र जलवायु परिवर्तन जोखिम तथा विपद् क्षेत्रका ६ वटा आयामहरूका २९ वटा उप-सूचकहरूका आधारमा आयोगले गरेको अध्ययन बमोजिम आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्क निर्धारण गरिएको छ। आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्कलाई ५ प्रतिशत भार दिइएको छ।

इ. पूर्वाधार विकास

स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्थाले सो स्थानीय तहको विकासको अवस्थाको चित्रण गर्दछ। संविधानले मार्गदर्शन गरे अनुसारका सेवा सुविधा प्रदान गर्न तथा विकासात्मक कार्यका लागि पूर्वाधार विकासको अवस्था कमजोर भएका स्थानीय सरकारले अतिरिक्त खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ। यसले सेवाको लागत वृद्धि गराउने हुँदा खर्चको आवश्यकता बढाउँछ। आयोगले स्थानीय सरकारमा उपलब्ध सडक, विद्युत, सूचना प्रविधि, खानेपानी र सरसफाइको पहुँच तथा उपलब्धता एवम् शहरीकरणको अवस्थालाई पूर्वाधार विकासका उपसूचकको रूपमा कायम गरेको छ। पूर्वाधार विकासको अवस्था सूचकका लागि १५ प्रतिशत भार प्रदान गरिएको छ।

- **सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच):** सडक सञ्जालको पहुँचले स्थानीय तहको विकासलाई प्रभावित गर्नुका साथै सेवा प्रवाहको लागतमा असर पार्दछ। सार्वजनिक सेवा वितरणलाई प्रभावकारी बनाउन र आम सर्वसाधारण जनतालाई सुगम तथा सहज ढङ्गले सेवा प्रवाह गर्नका लागि पनि सडकको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ। सडक पूर्वाधार विकासको मुख्य अवयव हो। अतः पूर्वाधार विकासलाई दिइएको भारलाई शत प्रतिशत मानी सोको ३५ प्रतिशत भार स्थानीय तहको सडकको घनत्वलाई दिइएको छ।
- **खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच):** संविधानको धारा ३५ को उपधारा (४) मा प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानीमा पहुँचको हक हुने व्यवस्था छ। स्थानीय तहमा खानेपानी सुविधाको

पहुँच बढाउन थप आर्थिक स्रोतको आवश्यकता पर्दछ। अतः यसै पक्षलाई ख्याल राख्दै पूर्वाधार विकासलाई दिइएको भारलाई शत प्रतिशत मानी सोको १५ प्रतिशत भार खानेपानी सुविधा उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ।

- **सरसफाई (शौचालयको उपलब्धता)**: नेपालको संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हकलाई मौलिक हकको रूपमा स्थापित गरेको छ। सरसफाइको अवस्था कमजोर रहेको स्थानीय सरकारले सो सुविधा वृद्धि गर्नका लागि थप लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। स्थानीय तहमा रहेको शौचालयहरूको उपलब्धतालाई सरसफाई उपसूचक कायम गरी पूर्वाधार विकासलाई दिइएको भारलाई शत प्रतिशत मानी सोको १५ प्रतिशत भार यस उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ।

- **शहरीकरणको अवस्था**: स्थानीय तहमा शहरीकरणको अवस्थाले सम्बन्धित स्थानीय तहको विकासको अवस्थालाई प्रतिविम्वित गर्दछ। ग्रामीण तथा शहरोन्मुख क्षेत्रमा पूर्वाधार विकासको आवश्यकता बढी हुन्छ भने शहरी क्षेत्रमा समेत थप पूर्वाधार विकास तथा निर्मित पूर्वाधारको मर्मत सम्भारको लागि थप लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। स्थानीय तहको ग्रामीण, शहरोन्मुख एवम् शहरी क्षेत्रका जनसङ्ख्यालाई शहरीकरणको अवस्था सूचक कायम गरी पूर्वाधार विकासलाई दिइएको भारलाई शत प्रतिशत मानी सोको १५ प्रतिशत भार शहरीकरणको अवस्था उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ। यसमा राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ मा आधारित भई राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयले प्रकाशन गरेको **नेपालमा ग्रामीण तथा शहरी क्षेत्रको श्रेणीगत बर्गीकरण** नामक प्रतिवेदनलाई आधारको रूपमा लिइएको छ।

- **विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच)**: विकासको एउटा आवश्यकताको रूपमा लिइने विद्युतको सुविधाले स्थानीय तहको आर्थिक विकासमा बहु-आयामिक भूमिका खेल्दछ। जुन स्थानीय तहमा विद्युत सुविधाको पहुँच कमजोर रहेको छ त्यहाँको स्थानीय सरकारले विद्युत सुविधा विस्तारका लागि थप आर्थिक व्ययभार व्यहोर्नु पर्ने हुन्छ। यसै परिप्रेक्ष्यमा स्थानीय तहको विद्युत सुविधाको अवस्थालाई उपसूचकका रूपमा लिई पूर्वाधार विकासलाई दिइएको भारलाई शत प्रतिशत मानी सोको १० प्रतिशत भार विद्युत सुविधाको पहुँचलाई दिइएको छ।

- **सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच)**: जहाँ सूचना प्रविधिको पहुँचको अवस्था कमजोर छ त्यहाँको स्थानीय सरकारले सूचना प्रविधिको पहुँचको स्तर माथि उकास्न उक्त क्षेत्रमा लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। यसले स्थानीय सरकारको आर्थिक व्ययभार बढाउने गर्दछ। यसै पक्षलाई ख्याल गर्दै पूर्वाधार विकासलाई दिईएको भारलाई शत प्रतिशत मानी सोको १० प्रतिशत भार सूचना प्रविधिमा पहुँचलाई दिइएको छ।

ई. खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता

वित्तीय समानीकरण अनुदानको सिफारिस गर्दा प्रत्येक स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमता निर्धारण गरी वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) पहिचान गर्नुपर्ने हुन्छ। यसका लागि संविधानको अनुसूचीमा उल्लिखित सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारका एकल र साझा अधिकार बमोजिमका कार्य जिम्मेवारीको थप स्पष्टता हुनुपर्ने, कार्यजिम्मेवारी अनुरूपको कार्यसम्पादनका लागि प्रत्येक तहले सम्पादन गर्नुपर्ने अलग-अलग कार्यको स्पष्ट किटानी हुनुका साथै प्रत्येक कामको न्यूनतम राष्ट्रिय मानदण्ड र सङ्घीय, प्रादेशिक तथा स्थानीय लक्ष्य तय गर्नुपर्ने हुन्छ। तोकिएको मानदण्ड र लक्ष्य बमोजिमको कार्य सम्पादन गर्नका लागि उक्त कामको प्रति इकाइ लागत पहिचान गरी सोका आधारमा कुल लागत निर्धारण गर्नुपर्ने हुन्छ।

हाल स्थानीय सरकारले सम्पादन गर्नुपर्ने कतिपय कार्यको आधारभूत मानदण्ड तथा तहगत लक्ष्य निर्धारण भई नसकेकोले खर्चको आवश्यकताको यथार्थ आँकलन गर्न सकिएको छैन। त्यसैगरी राजस्व उठाउन सक्ने क्षमताको आँकलन गर्दा प्रत्येक स्थानीय सरकारको राजस्व अधिकार, राजस्वको दायरा, सम्भाव्यता र दर तथा राजस्व उठाउँदा हुने लाभ-लागत अनुपात र भैरहेको राजस्व सङ्कलनको कुल आकार समेतको विश्लेषण गर्नुपर्ने हुन्छ। यस सम्बन्धी विस्तृत तथ्याङ्कहरू उपलब्ध भई नसकेको अवस्थामा यथार्थ राजस्व असुलीको सम्भाव्यता यकिन गर्नु पनि उत्तिकै चुनौतीपूर्ण रहेको छ। यी सबै सीमाहरूका बीचबाट आयोगले निश्चित सूचक र विश्लेषणका आधारमा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आँकलन सम्बन्धी अध्ययनको नतिजालाई आधारको रुपमा लिएको छ। स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमता बीचको वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) को सूचकाङ्कलाई ७० प्रतिशत भार दिइएको छ।

४.३ कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनमा आधारित अनुदान

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (२) को व्यवस्था बमोजिम आर्थिक वर्ष २०८३/८४ को लागि प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिसमा कार्यसम्पादनको स्तरलाई पनि आधार लिइएको छ। **प्रदेश तथा स्थानीय तहको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन कार्यविधि, २०७८** बमोजिम आयोगले आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको अन्तिम कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गरी प्रकाशित गरेको छ। यसै मूल्याङ्कनबाट कायम भएको अङ्कको आधारमा प्रदेश सरकारबाट सम्बन्धित प्रदेशका स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण हुने कुल वित्तीय समानीकरण अनुदानको ४ प्रतिशतले हुन आउने रकमलाई कार्यसम्पादनमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ। कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनको लागि स्थानीय सरकारको हकमा लागु हुने सूचक र भारलाई तालिका नं. ५ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. ५
कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनमा प्रयोग गरिएको सूचक र भार

क्र.सं.	सूचक	अङ्कभार
१.	गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिकाले प्रत्येक वर्षको असार १० गतेभित्र आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान सम्बन्धित गाउँसभा वा नगरसभामा पेश गरे/नगरेको।	५
२.	गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिकाले आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान सम्बन्धित गाउँसभा वा नगरसभामा पेश गरी असार मसान्तभित्र पारित गरे/नगरेको।	५
३.	स्थानीय सरकारहरूले घर जग्गा रजिस्ट्रेशन शुल्क, मनोरञ्जन कर तथा विज्ञापन कर बापत उठेको रकममध्ये प्रदेश सरकारलाई दिनुपर्ने ४० प्रतिशत रकम मासिक रूपमा प्रदेश सञ्चित कोषमा जम्मा गरे/नगरेको।	५
४.	स्थानीय सरकारहरूले आगामी आर्थिक वर्षको लागि आय व्ययको प्रक्षेपण गरिएको तथ्याङ्क सहितको विवरण चालु आर्थिक वर्षको पुस मसान्तभित्र सङ्घीय अर्थ मन्त्रालयमा पेस गरे/नगरेको।	५
५.	स्थानीय सरकारहरूले बजेट कार्यान्वयनको वार्षिक समिक्षा गरी तत्सम्बन्धी विवरण प्रत्येक वर्षको कार्तिक मसान्तभित्र सार्वजनिक गरे/नगरेको।	५
६.	स्थानीय सरकारहरूले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको राजस्व परिचालन गरेको अवस्था। अनुमानित राजस्व प्रक्षेपण अनुसार राजस्व सङ्कलनको अवस्थाः अघिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा राजस्व सङ्कलनको अवस्थाः	१३
७.	स्थानीय सरकारहरूको गत आर्थिक वर्षको विनियोजित रकम अनुसार खर्चको अवस्था। कुल विनियोजित रकममा कुल खर्चको प्रतिशतः कुल विनियोजित पूँजीगत रकममा कुल पूँजीगत रकमको खर्चको प्रतिशतः	१५
८.	गत आर्थिक वर्ष भन्दा अघिल्लो आर्थिक वर्षको अन्तिम लेखापरिक्षणबाट औंल्याएको बेरुजुको अवस्था।	१५
९.	महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले प्रयोगमा ल्याएको स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (Subnational Treasury Regulating Application, SUTRA) को प्रयोग स्थानीय सरकारहरूले पूर्ण रूपमा गरी आवश्यक विवरण प्रविष्ट गरे/नगरेको।	५
१०.	स्थानीय सरकारहरूले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रका विषयमा स्थानीय स्तरको विकासका लागि आवधिक योजना तर्जुमा गरे/नगरेको।	३
११.	कक्षा १ देखि ८ सम्मको खुद विद्यार्थी भर्ना दर।	३
१२.	कक्षा ८ को तुलनामा कक्षा ९ मा विद्यार्थी टिकाउ दर।	३
१३.	सामुदायिक विद्यालयबाट कक्षा १० को परीक्षामा सहभागी कुल विद्यार्थी संख्याको तुलनामा कम्तीमा स्तरीकृत अंक (GPA) १.६ वा सो भन्दा उच्च GPA मूल प्रमाणपत्र प्राप्त गरेका विद्यार्थी प्रतिशत	३
१४.	चार (४) पटक गर्भ जाँच गर्ने महिलाको अनुपात।	३
१५.	कुल गर्भवती महिलाको संख्यामध्ये स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी हुने महिलाको अनुपात।	३
१६.	पूर्ण खोप (विसिजी, पोलियो, डिपिटि-हेपाटाइटिस बी-हिब (पेन्टाभ्यालेन्ट), पी.सी.भी., दादुरा-रुवेला, जापनिज इन्सेफिलाइटिस, कोलेरा) सेवा लिएका जन्मेदेखि २४ महिनासम्म उमेर समूहका बालबालिकाको अनुपात।	३

क्र.सं.	सूचक	अङ्कभार
१७.	आयोगले कार्य सम्पादन सूचकका सम्बन्धमा तयार गरी प्रयोगमा ल्याएको विद्युतीय अनलाइन पोर्टल (Online Portal) मा कार्य सम्पादन सूचक सम्बन्धी विवरण तोकिएको अवधिमा प्रविष्टि (Upload) गरे/नगरेको।	६
	जम्मा	१००

५. वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धी सिफारिस

आर्थिक वर्ष २०८३/८४ मा प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण निर्धारण गर्दा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (२) बमोजिम कार्यसम्पादनमा आधारित अनुदान, दफा १६ को उपदफा (१) मा तोकिएका आधारहरू बमोजिम सूत्रमा आधारित अनुदान र सोही दफाको उपदफा (३) बमोजिम न्यूनतम अनुदान छुट्टाछुट्टै गणना गरी कुल अनुदान सिफारिस गरिएको छ।

आर्थिक वर्ष २०८३/८४ मा कोशी प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण हुने न्यूनतम अनुदान रू. २३ करोड ८८ लाख २५ हजार, सूत्रमा आधारित अनुदान रू. १ अर्व २० करोड ११ लाख ७५ हजार र कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनमा आधारित अनुदान रू. ६ करोड गरी कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान रु. १ अर्व ५० करोड हुने गरी सिफारिस गरिएको छ। कोशी प्रदेशका स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धी स्थानीय तहगत विवरण तालिका नं. ६ मा समाबेश गरिएको छ।

तालिका नं. ६

आर्थिक वर्ष २०८३/८४ मा कोशी प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदानको विवरण

(रु.हजारमा)

क्र. सं.	संकेत नं.	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्यसम्पादन मूल्यांकनमा आधारित	जम्मा
१	10101	ताप्लेजुङ	फक्ताङ्लुङ्ग गाउँपालिका	2230	6874	425	9529
२	10102	ताप्लेजुङ	मिक्वाखोला गाउँपालिका	2150	5675	439	8264
३	10103	ताप्लेजुङ	मेरिङ्गदेन गाउँपालिका	1780	7442	450	9672
४	10104	ताप्लेजुङ	मैवाखोला गाउँपालिका	1555	6457	477	8489
५	10105	ताप्लेजुङ	आठराई त्रिवेणी गाउँपालिका	1330	7795	369	9494
६	10106	ताप्लेजुङ	फुङलिङ्ग नगरपालिका	1635	12520	379	14534

क्र. सं.	संकेत नं.	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्यसम्पादन मूल्यांकनमा आधारित	जम्मा
७	10107	ताप्लेजुङ	पाथिभरा याङ्वराक गाउँपालिका	1330	7794	492	9616
८	10108	ताप्लेजुङ	सिरीजङ्गा गाउंपालिका	2230	8756	510	11496
९	10109	ताप्लेजुङ	सिदिङ्गवा गाउँपालिका	1780	7080	434	9294
१०	10201	संखुवासभा	भोटखोला गाउँपालिका	2150	4094	349	6593
११	10202	संखुवासभा	मकालु गाउँपालिका	2230	7108	402	9740
१२	10203	संखुवासभा	सिलीचोङ गाउँपालिका	1780	6810	418	9008
१३	10204	संखुवासभा	चिचिला गाउँपालिका	1250	4786	345	6381
१४	10205	संखुवासभा	सभापोखरी गाउँपालिका	1700	6219	412	8331
१५	10206	संखुवासभा	खाँदबारी नगरपालिका	1715	13911	398	16024
१६	10207	संखुवासभा	पाँचखपन नगरपालिका	1555	8729	408	10692
१७	10208	संखुवासभा	चैनपुर नगरपालिका	1860	12143	372	14375
१८	10209	संखुवासभा	मादी नगरपालिका	1555	7813	409	9777
१९	10210	संखुवासभा	धर्मदेवी नगरपालिका	1555	9139	386	11080
२०	10301	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	2150	5992	467	8609
२१	10302	सोलुखुम्बु	माहाकुलुङ गाउँपालिका	2230	6580	433	9243
२२	10303	सोलुखुम्बु	सोताङ गाउँपालिका	1475	5768	385	7628
२३	10304	सोलुखुम्बु	माप्य दुधकोशी गाउँपालिका	1555	7473	474	9502
२४	10305	सोलुखुम्बु	थुलुङ दुधकोशी गाउँपालिका	1555	9952	478	11985
२५	10306	सोलुखुम्बु	नेचासल्यान गाउँपालिका	1330	8965	447	10742
२६	10307	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	2310	10151	588	13049
२७	10308	सोलुखुम्बु	लिखु पिके गाउँपालिका	1475	4024	408	5907
२८	10401	ओखलढुङ्गा	चिशंखुगढी गाउँपालिका	1555	4906	417	6878
२९	10402	ओखलढुङ्गा	सिद्धिचरण नगरपालिका	1635	7561	502	9698
३०	10403	ओखलढुङ्गा	मोलुङ्ग गाउँपालिका	1555	5121	457	7133
३१	10404	ओखलढुङ्गा	खिजीदेम्बा गाउँपालिका	1555	4804	456	6815

क्र. सं.	संकेत नं.	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्यसम्पादन मूल्यांकनमा आधारित	जम्मा
३२	10405	ओखलढुङ्गा	लिखु गाउँपालिका	1330	4534	455	6319
३३	10406	ओखलढुङ्गा	चम्पादेवी गाउँपालिका	1555	5283	358	7196
३४	10407	ओखलढुङ्गा	सुनकोशी गाउँपालिका	1555	5406	480	7441
३५	10408	ओखलढुङ्गा	मानेभन्ज्याङ्ग गाउँपालिका	1555	6031	356	7942
३६	10501	खोटाङ	केपिलासगढी गाउँपालिका	1555	4931	440	6926
३७	10502	खोटाङ	ऐसेलुखर्क गाउँपालिका	1555	5137	408	7100
३८	10503	खोटाङ	रावा बेसी गाउँपालिका	1330	4575	398	6303
३९	10504	खोटाङ	हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका	1860	7588	544	9992
४०	10505	खोटाङ	दिक्तेलरुपाकोट मझुवागढी नगरपालिका	2020	11130	539	13689
४१	10506	खोटाङ	साकेला गाउँपालिका	1250	4192	427	5869
४२	10507	खोटाङ	दिप्रुङ चुइचुम्मा गाउँपालिका	1555	6226	473	8254
४३	10508	खोटाङ	खोटेहाङ गाउँपालिका	1555	6577	497	8629
४४	10509	खोटाङ	जन्तेढुङ्गा गाउँपालिका	1555	4981	486	7022
४५	10510	खोटाङ	बराहपोखरी गाउँपालिका	1555	4764	493	6812
४६	10601	भोजपुर	षडानन्द नगरपालिका	1860	7979	459	10298
४७	10602	भोजपुर	साल्पासिलिछो गाउँपालिका	1555	4402	316	6273
४८	10603	भोजपुर	टेम्केमैयुङ गाउँपालिका	1555	5695	459	7709
४९	10604	भोजपुर	भोजपुर नगरपालिका	1635	7598	547	9780
५०	10605	भोजपुर	अरुण गाउँपालिका	1555	5548	368	7471
५१	10606	भोजपुर	पौवा दुङ्मा गाउँपालिका	1555	4976	531	7062
५२	10607	भोजपुर	रामप्रसाद राई गाउँपालिका	1555	5666	567	7788
५३	10608	भोजपुर	हतुवागढी गाउँपालिका	1555	5958	549	8062
५४	10609	भोजपुर	आमचोक गाउँपालिका	1555	5617	499	7671
५५	10701	धनकुटा	महालक्ष्मी नगरपालिका	1635	6691	473	8799
५६	10702	धनकुटा	पाख्रिबास नगरपालिका	1555	6311	326	8192

क्र. सं.	संकेत नं.	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्यसम्पादन मूल्यांकनमा आधारित	जम्मा
५७	10703	धनकुटा	छथर जोरपाटी गाउँपालिका	1555	5782	297	7634
५८	10704	धनकुटा	धनकुटा नगरपालिका	1715	9917	480	12112
५९	10705	धनकुटा	सहिदभुमी गाउँपालिका	1330	5722	471	7523
६०	10706	धनकुटा	साँगुरीगढी गाउँपालिका	1555	6287	498	8340
६१	10707	धनकुटा	चौविसे गाउँपालिका	1555	5985	479	8019
६२	10801	तेह्रथुम	आठराई गाउँपालिका	1555	6734	350	8639
६३	10802	तेह्रथुम	फेदाप गाउँपालिका	1555	5789	458	7802
६४	10803	तेह्रथुम	मेन्छयायेम गाउँपालिका	1250	3370	447	5067
६५	10804	तेह्रथुम	म्याङ्गलुङ्ग नगरपालिका	1555	6357	326	8238
६६	10805	तेह्रथुम	लालीगुराँस नगरपालिका	1330	5412	511	7253
६७	10806	तेह्रथुम	छथर गाउँपालिका	1555	5515	379	7449
६८	10901	पाँचथर	याङवरक गाउँपालिका	1780	5860	501	8141
६९	10902	पाँचथर	हिलिहाङ्ग गाउँपालिका	1555	6794	558	8907
७०	10903	पाँचथर	फालेलुङ्ग गाउँपालिका	1860	6490	530	8880
७१	10904	पाँचथर	फिदिम नगरपालिका	1795	11468	574	13837
७२	10905	पाँचथर	फाल्गुनन्द गाउँपालिका	1635	7010	499	9144
७३	10906	पाँचथर	कुम्मायक गाउँपालिका	1555	5211	362	7128
७४	10907	पाँचथर	तुम्बेवा गाउँपालिका	1555	4597	443	6595
७५	10908	पाँचथर	मिक्लाजुङ गाउँपालिका	1635	7129	367	9131
७६	11001	इलाम	माई जोगमाई गाउँपालिका	1555	6441	385	8381
७७	11002	इलाम	सन्दकपुर गाउँपालिका	1555	5281	529	7365
७८	11003	इलाम	ईलाम नगरपालिका	1875	11662	540	14077
७९	11004	इलाम	देउमाई नगरपालिका	1715	8650	490	10855
८०	11005	इलाम	फाकफोकथुम गाउँपालिका	1555	6673	366	8594
८१	11006	इलाम	माङसेबुङ गाउापालिका	1555	5924	347	7826
८२	11007	इलाम	चुलाचुली गाउँपालिका	1635	6557	415	8607

क्र. सं.	संकेत नं.	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्यसम्पादन मूल्यांकनमा आधारित	जम्मा
८३	11008	इलाम	माई नगरपालिका	1940	8455	418	10813
८४	11009	इलाम	सूर्योदय नगरपालिका	2100	12756	546	15402
८५	11010	इलाम	रोङ गाउँपालिका	1555	6061	415	8031
८६	11101	झापा	मेचीनगर नगरपालिका	2515	20930	341	23786
८७	11102	झापा	बुद्धशान्ति गाउँपालिका	1650	10721	364	12735
८८	11103	झापा	अर्जुनधारा नगरपालिका	2115	13420	488	16023
८९	11104	झापा	कन्काई नगरपालिका	1650	10128	404	12182
९०	11105	झापा	शिवसताक्षी नगरपालिका	2035	13950	489	16474
९१	11106	झापा	कमल गाउँपालिका	1875	11242	502	13619
९२	11107	झापा	दमक नगरपालिका	2050	15785	485	18320
९३	11108	झापा	गौरादह नगरपालिका	1955	12214	425	14594
९४	11109	झापा	गौरिगञ्ज गाउँपालिका	1715	8652	423	10790
९५	11110	झापा	झापा गाउँपालिका	1490	8840	454	10784
९६	11111	झापा	बाह्रदशी गाउँपालिका	1490	8863	489	10842
९७	11112	झापा	बिर्तामोड नगरपालिका	2130	17197	398	19725
९८	11113	झापा	हल्दीबारी गाउँपालिका	1715	8144	362	10221
९९	11114	झापा	भद्रमपुर नगरपालिका	1810	14510	426	16746
१००	11115	झापा	कचनकवल गाउँपालिका	1795	9733	378	11906
१०१	11201	मोरङ	मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिका	1715	8201	417	10333
१०२	11202	मोरङ	लेटाङ नगरपालिका	1940	8638	487	11065
१०३	11203	मोरङ	केराबारी गाउँपालिका	1940	8404	456	10800
१०४	11204	मोरङ	सुन्दरहरैंचा नगरपालिका	2435	16440	467	19342
१०५	11205	मोरङ	बेलबारी नगरपालिका	2115	14020	471	16606
१०६	11206	मोरङ	कानेपोखरी गाउँपालिका	1570	9874	331	11775
१०७	11207	मोरङ	पथरी शनिश्चरे नगरपालिका	1810	13528	560	15898
१०८	11208	मोरङ	उर्लाबारी नगरपालिका	1810	12680	556	15046

क्र. सं.	संकेत नं.	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्यसम्पादन मूल्यांकनमा आधारित	जम्मा
१०९	11209	मोरङ	रतुवामाई नगरपालिका	1955	12245	386	14586
११०	11210	मोरङ	सुनवर्षी नगरपालिका	1875	11159	345	13379
१११	11211	मोरङ	रंगेली नगरपालिका	1875	11559	403	13837
११२	11212	मोरङ	ग्रामथान गाउँपालिका	1490	8766	362	10618
११३	11213	मोरङ	बुढीगंगा गाउँपालिका	1650	10578	521	12749
११४	11214	मोरङ	बिराटनगर महानगरपालिका	2850	32815	585	36250
११५	11215	मोरङ	कटहरी गाउँपालिका	1570	9748	380	11698
११६	11216	मोरङ	धनपालथान गाउँपालिका	1570	9502	366	11438
११७	11217	मोरङ	जहदा गाउँपालिका	1570	9684	486	11740
११८	11301	सुनसरी	धरान उपमहानगरपालिका	2755	24768	373	27896
११९	11302	सुनसरी	बराहक्षेत्र नगरपालिका	2420	15299	451	18170
१२०	11303	सुनसरी	कोशी गाउँपालिका	1570	10059	351	11980
१२१	11304	सुनसरी	भोक्राहा नरसिंह गाउँपालिका	1570	9093	365	11028
१२२	11305	सुनसरी	रामधुनी नगरपालिका	1730	11649	321	13700
१२३	11306	सुनसरी	ईटहरी उपमहानगरपालिका	2770	24488	292	27550
१२४	11307	सुनसरी	दुहबी नगरपालिका	1730	12429	360	14519
१२५	11308	सुनसरी	गढी गाउँपालिका	1490	8755	400	10645
१२६	11309	सुनसरी	इनरुवा नगरपालिका	1810	13744	473	16027
१२७	11310	सुनसरी	हरिनगर गाउँपालिका	1570	9585	473	11628
१२८	11311	सुनसरी	देवानगन्ज गाउँपालिका	1490	8719	339	10548
१२९	11312	सुनसरी	बर्जु गाउँपालिका	1490	7976	348	9814
१३०	11401	उदयपुर	बेलका नगरपालिका	2325	9645	397	12367
१३१	11402	उदयपुर	चौदण्डीगढी नगरपालिका	2100	10852	466	13418
१३२	11403	उदयपुर	त्रियुगा नगरपालिका	2950	17018	377	20345
१३३	11404	उदयपुर	रौतामाई गाउँपालिका	1860	6549	480	8889
१३४	11405	उदयपुर	लिम्चुङ्बुङ गाउँपालिका	1475	4019	394	5888

क्र. सं.	संकेत नं.	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्यसम्पादन मूल्यांकनमा आधारित	जम्मा
१३५	11406	उदयपुर	ताप्ली गाउँपालिका	1555	4634	475	6664
१३६	11407	उदयपुर	कटारी नगरपालिका	2550	7336	508	10394
१३७	11408	उदयपुर	उदयपुरगढी गाउँपालिका	1860	12261	535	14656
जम्मा				**238825**	**1201175**	**60000**	**1500000**